

***Тема уроку: Сталінська
індустріалізація України.***

Особливості і наслідки радянської індустріалізації в Україні.

У 1920-ті рр. за темпами промислового розвитку СРСР суттєво відставав від передових країн.

У грудні 1925 р. на XIV з'їзді ВКП(б) було взято курс на проведення індустріалізації.

Індустріалізація — система заходів, спрямованих на створення великого машинного виробництва і прискорений розвиток промисловості з метою технічного переозброєння і зміцнення обороноздатності країни.

Причини проведення індустріалізації:

необхідність технічного переозброєння економіки;

створення військово-промислового комплексу;

створення матеріально-технічної бази для економічної самостійності країни за умов ворожого оточення й можливої економічної ізоляції;

необхідність технічної підготовки до кооперування села (випуск тракторів, машин тощо);

необхідність зміни соціально-класової структури населення в бік збільшення чисельності робітничого класу.

Проведення індустріалізації в Україні мало ряд особливостей:

вона почалася не з легкої, а з важкої промисловості;

мала різко завищені темпи; розвиток отримали сировинні галузі;

на території Правобережної України процеси індустріалізації не набули поширення.

Головні джерела індустріалізації:

примусові державні позики;

інвестування у важку промисловість за рахунок легкої та харчової;

збільшення випуску спиртних напоїв;

продаж за кордон нафти, газу, деревини та хутра за низькими цінами;

продаж за кордон творів мистецтва;

використання безкоштовної праці у вихідні дні (суботники, недільники);

широке використання праці в'язнів;

режим економії.

Варто особливо підкреслити ще одне джерело ресурсів, яке важко пояснити нашим сучасникам,— народний ентузіазм — незвичайну за масштабами духовну енергію народу, що наочно виявилася в соціалістичному змаганні, масовій ударній праці та стаханівському русі.

Після цього в усіх галузях промисловості почали з'являтися «стаханівці». Завдяки розвитку стаханівського руху стало можливим постійне підвищення трудових норм у промисловості.

Індустріалізація здійснювалася відповідно до п'ятирічних планів розвитку народного господарства. У роки першої п'ятирічки (1928—1932 рр.) на території України було збудовано заводи ХТЗ, «Запоріжсталь», «Азовсталь», «Криворіжсталь»; у наступні п'ятирічки — Харківський турбінний завод, Новокраматорський завод важкого машинобудування та інші.

Підсумки індустріалізації:

країна (і Україна також) з аграрної перетворилась на індустріально - аграрну;

зміцнилась обороноздатність;

відбулися структурні зміни в промисловості: перевага була віддана не легкій, а важкій промисловості;

було ліквідовано безробіття, але знизився життєвий рівень населення (інфляція, карткова система, нестача товарів широкого вжитку);

монополізм державної власності, відсутність конкуренції та матеріальної зацікавленості призвели до сповільнення темпів розвитку економіки;

створено нову модель керівництва економікою — адміністративно-командну.

Унаслідок проведеної індустріалізації у 1937 р. за абсолютними обсягами промислового виробництва СРСР вийшов на друге місце у світі після США.

Припинилося ввезення з-за кордону кольорових металів, рейкопрокатних станів, екскаваторів, турбін, паровозів та інших видів промислової продукції. Було забезпечено техніко-економічну незалежність СРСР від країн Заходу. Україна стала індустріальна розвиненою республікою СРСР.